

সেই যুদ্ধত একুৰি স্ত্ৰীয়া হেঙ্গদান পবিল। পাচে কংচেঙ্গ বৰপাত্ৰ গোহাঞে আমাব লোকজনক লৈ বুৰীতে থৈ তাৰ লগ সোমাই ছলছন্দ কৈ তাৰ পাচৰ্ভেটা দি অনেক লোকজনক কাটি ভঙ্গালে। তাৰ ঘোঁৰা পাঙ্গে ৮০০, হাতী পালে ৫। পাচে যুদ্ধ হাবি আমাব স্বৰ্গনাৰায়ণ বজ্জালৈ ওলভাব কণ্ঠা দিছে। এই আপাহতে কংচেঙ্গক বাজমন্ত্ৰী পাতিছে।

আবপবে বিশ্বসিংহে আলচি মিত্ৰতাৰে বৰি বশ হল। আবপবে গোঁড় পাংশাবে মিত্ৰতা কৰি কবতিয়াত দ'ল বান্ধি তামৰ পত্ৰ কৰি ছহকি থাকি মানাহাত সীমা কৰিলে। কণ্ঠাৰ লগত হাতী ছটা, ঘোঁৰা ১৫, বেটী-বন্দী সোণৰ বিস্তৰ অলঙ্কাৰ দিছে। সেইৰূপে ওল দি আমাত ববিলত পাত্ৰ-মন্ত্ৰী বৰা-বৰুক সমন্বিতে গৰ্গঞা বজ্জাদেৱ আমাব দেশলৈ আহিল। সেই যুদ্ধ পুহত লাগিল, জেঠত ভাগিল। সেই কণ্ঠাৰ নিমিত্তে দিহিঙ্গীয়া বাজ্জাবে গৰ্গঞা বজ্জাবে ছয়ো বাপেক-পুতেকৰ বিবোধ জন্মিল। যুজলৈ যি লোকজন বৰা-বৰুক গৈছিল সকলোএ গৰ্গঞা বজ্জাৰ লগ ললে। সেইখনিকে জাঠিপোটা বোলে। সেই সময়ত নবড়া.....(দিহিঙ্গীয়া বজ্জাৰ পাচত গৰ্গঞা বজ্জা, পাচে খোৰাবজ্জা। এওঁলোকৰ বিষয়ে বৰ্ত্তমান পুথিত কথা নাই। —সম্পাদক।) ২৬২ ॥

স্বৰ্গদেৱ প্ৰতাপসিংহ।—ভেঞোবে (খোৰাবজ্জাৰ) পুতেক প্ৰতাপসিংহ বুঢ়াবজ্জা হল। বজ্জা ছই চয়নীয়া নগাক মাৰিছে। কাঁড়ীক পীড়ন কৰি ৰূপ কড়ি কাপৰ দিছে। ডাগি পাতি ফুকন বাজখোৱা চমুৱা মেলভগীয়া ফুকন বৰুৱা পাতিছে। বজ্জাৰো সিংহ-পৰাক্ৰম গতি। আতপাচে ডফলা মাৰি আনিছে। মিৰি মিচিমিকো মাৰিছে। পাচে কতদিন অন্তৰে যি কিছু পলৰীয়া অৱশেষ আছিলে বজ্জাসেৱা কৰি খুত মাগি ললে দোপোণকৈ। বজ্জাকো ডাঙ্গৰ আপাহ দি থাকে। আবব-বিববকো ধৰি আনি দিএ। চাবিওমেৰৰ লোক কম্পমান হ'ল। এই সময়ত তনখাম বৰগোহাঞিৰ মৰণান্তে খামপাট

ববগোহাঞি ৰাজমন্ত্ৰী। এই গোহাঁই বণত পবাত কিছুদিন ৰাজমন্ত্ৰী নৌকপে আছিল, পৰে ধকবক বুঢ়াগোহাঞিক পাতিলে মন্ত্ৰী। আঠ-চুকীয়া হিন্দু আখবব ৰূপব মোহব মাৰিছে। ডিমৰুৱাৰ মঙ্গল ৰাজা বৰিছে। তিনি বৎসৰ থাকি কছাৰী যুজিছে। সেই যুদ্ধত লোক-জন সহিতে ববগোহাঞে সোন্দৰ গোহাঞে পবিল। যাতো সোন্দৰ গোহাঞে আপোনাৰ ঘৰৰ বজাৰ দিকিবপবা বিপবি বাৰ্তা শুনি কাৰ্য্যত মন নিদিলে এতেকেহে কছাৰীএ কোঠ মাৰিব পাৰিলে। ৫ বৎসৰ থাকি চৈয়নাত গড় বান্ধিছে। দুবৎসৰ হাতী ধৰি শিকাই-বুজাই ভালকৈ লৈছে। ৩ জনা ডাঙ্গৰীয়াক ছুটা ছুটা দিছে। চাৰিঘৰ গণকক মাখন্দী এটা এটা দিছে। দুই বৎসৰ থাকি ভড়লীত বজালক যুঁজিছে। তাক মাৰি-কাটি তাৰ অনেক অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ পাইছে।

এই জনাৰ দিনতে চাওপেত বুঢ়াগোহাঞে বৃধিৰ বলে পঢ়িব ওপবৰ কেঁকোৰামাৰি গুচাই পোনচালিমাৰি দি পঢ়িচান্দী কবি ফুকন-ইঁতক দিলে, আক বজালৰ যুদ্ধৰ এক বৎসৰৰ পাচত চামধবাত গড় বান্ধিছে। এক বৎসৰ থাকি হাজোৰ যুদ্ধলৈ ধকবক বুঢ়াগোহাঞিক ৰাজমন্ত্ৰী পাতি পঠোৱাত তেওঁ যুদ্ধতে পৰিছে। ডাঙ্গৰীয়া বণত পবাত আমাৰ সৈন্ত পদাতি উজ্জাই আহি চামধবাত যুদ্ধ ধৰিলে। সেই যুদ্ধত নবাব যুদি ছেখ ৰবিদক ধৰি আনিলে। সেই দুই নবাবক ধৰি একবৎসৰ থাকি তুলসীজানত গড় বান্ধিলে। একবৎসৰ থাকি লুইতত পূজা কৰাইছে। একবৎসৰ থাকি বাজ্যক পুহিছে। সেই বৎসবেই গণক বায়ুণ বিচাৰি আনি দান-দক্ষিণা কৰিছে। একবৎসৰ থাকি বাহগড়া গড় বান্ধিছে। এই আপাহতে শুকটি তামুলী তিপমীয়া ৰাজখোৱাক ববৰকৰা পাতিছে। আক বণলৰীয়া মানুহ চপাই বজালৰ বণত ৰখা আপাহতে লাজি পানীসিয়াক ববকুকন পাতিলে। এইজনাব দিনতে ১৫৪২ শকত উৰালী চেটিয়াৰ হতোৱা দেৱৰগাঞৰ দ'ল বন্ধাই বায়ুণ গণক শূজ সেবাইত নিৰ্ব্বন্ধকৈ দিলে। এইজনাব দিনতে নবীনকৈ ববমানুহ পতা গুইমেলা মোলান ববগোহাঞি ১,

মৰাণৰ লাকু বৰপাত্ৰ ১, এঞোকে পৰে ধকবকৰ মুৰে ৰাজমন্ত্ৰী
পাতিলে। নাৰাজ হৈ মোমাইতামূলী বৰবৰুৱা মৰাত বুঢ়াগোহাঞি
কৈন্দৰ হাতীপোৱালিক বৰবৰুৱা পাতিলে। বাবুঞাই গোচৰ দিয়াত
ভগ্নাৰী চেটিয়াক মাৰি তাৰে তামোলকটা বৌমৰীয়া গণকক তাৰ মুৰে
বৰভগ্নাবৰ বৰুৱা পাতি তাৰে হতোৱা হাট ফাট ঘাট সোণোৱাল মুৰ্দৈ
ইয়াৰো ধনৰ নিৰ্বন্ধ কৰালে। আৰু বাইলুগুত গড় বান্ধিছে। ছই
বৎসৰ থাকি মিচিৰ বাপুক মৰা বাবে বজ্জ কৰি ব্ৰাহ্মণ গণকক দান-
দক্ষিণা কৰিছে। মেচাগড়ৰ পুখুৰী খান্দিছে। সেই বৎসৰেই বৰজনা
গোহাঞি মৰিছে। একবৎসৰ থাকি দেশ-দেশান্তৰলৈ কটকী চলাই
স্বৰ্গৰাজ্যৰ প্ৰচণ্ড প্ৰতাপ জুনি বৰিল। এনেতে ৰাজা মৰিয়া পৰিল।
ৰাজভোগ ৩৯ বৎসৰ, শ্ৰীৱল মাই দহ দিন গতে মৃত্যু। ২৬৩ ॥

স্বৰ্গদেৱ জয়দিত্য ভগাবৰজা।—এওঁৰে পুতেক ভগাবৰজা হ'ল।
বৰজা হৈ শলগুৰিলৈ আলি বন্ধালে। হাতীপোৱালিৰ পুতেক
লাহোক বৰবৰুৱা পাতিলে। পাচে এক ছটালী কাম কৰাত
এওঁক তিনিজনা ভাগবীয়াই ভাঙিলে। ৰাজভোগ ১ বৎসৰ। ২৬৪ ॥

স্বৰ্গদেৱ চুবক্ষা মৰিয়া বৰজা।—ভগনীয়া বৰজাৰ ভায়েক মৰিয়া
বৰজা ছই ৩ বৎসৰ থাকি চুজিক মৰিছে। পাচে লাকু বৰপাত্ৰৰ
পুতেকক বৰবৰুৱা লাহোক মাৰি লকবুঢ়াক ৰাজমন্ত্ৰী পাতিছে।
টুংচুক সন্দিকাইক বৰবৰুৱা পাতিলে। বানচাকক টমাক বৰপাত্ৰ
পাতিছে। একবৎসৰ পাচত ৰজাক মাৰি পুতেক ৰজা হ'ল।
এওঁৰ দিনতে আৰোৱানত বগা গিলিপ। ৰাজভোগ চাৰি
বৎসৰ। ২৬৫ ॥

স্বৰ্গদেৱ জয়ধৰজসিংহ।—পুতেক ভগনীয়া বৰজা ছই মৰিয়াই
বুঢ়াগোহাঞিক মাৰিছে। চাহিয়াত গড় বান্ধিছে। মাহধোৱাত
গড় বান্ধিছে। ৫ বৎসৰ পাচত ভটিয়াপাবৰ পুখুৰী খান্দিছে।
আলিত বান্ধিছে। তামৰ ফলি মহজ্বৰ এওঁৰ দিনৰ পৰা।
৬ বৎসৰ থাকি টেকেবৰ ৰাজ্য মাৰি আনিছে। লকবুঢ়া

বৰগোহাঁইক মাৰি লাঙ্গিচক্ষক গোহাঁই পাতিলে। বজাশহুৰক বজামন্ত্ৰী পাতিছে। একবৎসৰ থাকি আমাৰ বজ্য ভাগিছে। যবন আমাৰ বজ্যত একবৎসৰ আছিল। নবাৰ আহিছিল মীৰ্জামুলা। আমাৰ বজাব জীকে মোক্ষ কৰি তিনিজন ডাঙ্গবীয়াৰ লৰা, বজা-গছৰ লৰা, এইসকলৰ লৰাক ওল দিছে। বজাৰ জীৰ লগত সোণ-ৰূপ অলঙ্কাৰ বন্দী-বেটী বহুত দিলে ২০০,০০০ টকাৰ। সেইজনাই আইদেৱ বাৎসাৰ মুক্ষ পটেখৰী হল। এইসকলক ওল পাই আমাৰ বজ্যৰ পৰা ওলটি গল। সেই সময়তে আপাহ পাই গণকৰ মউৰ পাচনীক মজুন্দাৰ বকৰা পাতিলে। বজালৰ লগত আমাৰ বুঢ়া-গোহাঁইৰ ভতিজাক বামবাই গোহাঁই মৰিল, বাককিয়াল বৰ-গোহাঁইৰ পুতেক চলা গোহাঁই মৰিল, কেন্দুগুৰীয়া বৰপাত্ৰৰ পুতেকো মৰিল। বজাশহুৰৰ পুতেক মৌপিয়া জীয়াই থাকিল। বজাভোগ ১৫ বৎসৰ। ২৬৬ ॥

স্বৰ্গদেৱ চক্ৰধ্বজসিংহ।—চাৰিঙ্গীয়া বৰজনা চক্ৰধ্বজসিংহ বজা হল। বজা ছই বজাশহুৰক মাৰি বজামন্ত্ৰী বাঁহগড়ীয়া বুঢ়াগোহাঁইক পাতিছে। ১ বৎসৰ থাকি বজালক যুঁজিছে। সেই যুদ্ধত চৈত্ৰ চেনা, চৈত্ৰ পিবোজ, ছই নবাবক ধৰি আনিছে। পাচে তেলীয়া-ডোল্লাৰ পৰা জাঁজীমুখকৈ আলি বান্ধিছে। বাতি জোৰ লগাই বাট পোনাই ঋনাত পুখুৰী খানিছে। পাচে শৰাইঘাটৰ গড় বাঁহগড়ীয়া বুঢ়াগোহাঁই ২ ভোয়া বন্ধাইছে। কলীয়াবৰত বান্ধলীগড় বান্ধিছে। সেই সময়ত মোয়াই-তামুলী বৰবকৰাৰ পুতেক লাচিত বৰফুকনে গড় বান্ধিব একবৎসৰৰ পাচত বজা বামসিংহৰ যুদ্ধ হৈছে। সেই সময়তে বৰজনা দেৱতাৰ গা বহি যুত্থ হৈছে। বজাভোগ ৭ বৎসৰ। ২৬৭ ॥

স্বৰ্গদেৱ উদয়াদিত্যসিংহ।—তেওঁবে ভায়েক মাজুজনা বজা হল। এঞা উদয়াদিত্যসিংহ নাম ললে। বজা হৈ বামসিংহৰ যুদ্ধ জিকিছে। ডকলা যুজিছে। সেই যুদ্ধলৈ ঘোঁবাকোঞৰ বৰ-

বকুৱাকে মোক্ষ কৰি অনেক লোকজন দিছিল। বববকুৱাৰ দুৰ্দশাৰ নিমিত্তে ডকলা জিনিব নোৱাৰিলে। সেই যুদ্ধত খগা হাজৰিকা পবিল, খঙাগোম হাজৰিকাও পবিল, লোচিন্না হাজৰিকা পবিল। বকুৱা গামৰ দুই ভাঞকে জিনিলে। মেচাৰবৰ পৰা আলি বান্ধি পোনালে। বাঁহগড়াৰ সিংহহুৱাৰ কৰিছে। এওঁৰ দিনতে ঢেকেৰি এটা ববাগী হৈ খেতৰ মন্ত্ৰ জানি অদৃশ্য কৰ পাৰিছিলে। পাচে ৰাজাই ববহুৱাবৰ মুখেতে বাৰী এখনি কৰি থৈছিল, তাকে ববাগীবাৰী বোলে। সেই ববাগীতে ভকত হ'ল। শূদ্ৰ মহাজন আৰু আহোমৰ লৰাক ভকত কৰাবলৈ ধৰাত বতনপুৰীয়া দক্ষিণপটীয়া দুয়ো হাজাৰব হাজৰিকা ডেবেবা, তাৰ মহাজন গজলাৰ অধিকাৰ, তেওঁক ধৰাই অনাত ডেবেবাই জখলা ওভতাই ধৰি পৰ্ব্বভলৈ দিলে। ৰাজভোগ আ আচাৰি বৎসব। ২৬৮ ॥

স্বৰ্গদেৱ বামধৰজসিংহ।—তেওঁকে মাৰি ভাঞক সকলনা বজা হল। বজা হৈ ডেব বৎসব আছিল। এনেতে ডেবেবাৰ ভাগিনীএক চেংমুনে ডেবেবা সহিতে আলটি মৰাণ তিপমীয়া গোহাঞিক কাক কিয়াল ববগোহায়ে বজা পাতিব ধৰিছে বুলি লগাই ববগোহাঞিক মৰাই চেংমুন ববগোহাঞি হ'ল। আৰু বজাদেৱ নবিয়া পবিলতে ডেবেবাই আপুনি স্বয়ং টুংচু সন্দিকৈব বাপেক-পুতেকক মাৰিলে। নৰাকোঁৱৰ ছলীয়া বকুৱাৰ দুই বাপেক-পুতেকক মাৰিলে। ঘোঁৰা-কোঞৰ বববকুৱাৰ দুই ভায়েককো মাৰিছে। সোলাফুকনৰ পুতেক লাওক মাৰিছে। সেই সময়ত আনো বৰা-বকক বিস্তৰ মাৰিছে। বজা হুবলৈ আহোঁতে ববহুৱাবত পচাশিমলু গোহাঞি আছিল, হুৱাবত শলখা মাৰি, এৰি নিদিলে। পাচে ৰাজাই হাতীএবে হুৱাব ভাঙ্গিহে গড়ৰ ভিতৰ সোমালহি। “মোক কিয় হুৱাব এৰি নিদিলি” বুলি হুৱাবতে কাটিলে। এওঁৰ দিনৰপৰা ওলাওতে সোমাওতে দবা মাৰে। ৰাজভোগ ডেব বৎসব। ২৬৯ ॥

চামগুৰীয়া বজা।—পাচে চামগুৰীয়া কোঞৰক ৰাজা পাতি

ডেবেবাই সেৱা কৰিলে। এওঁ কুৰিদিন বজা হৈ আছিল। মোমাই-
তামুলী বৰবৰুৱাৰ জীয়েক ভগনীয়া বজাদেৱৰ তামুলী কোএষী
আছিল, তেওঁকে বৰকুঁৱৰী পাতিছিলে। তেওঁ কলে,—“ডেবেবা
থাকিলে আমাকো ধৰিব।” এনেকৈ কোৱাত ডেবেবাক ধৰিবলৈ
শিমলুগুৰীয়া নাওবৈচা ফুকনেবে ফাকামৰ কোখবত বাইলুঙ্গ মাতেবে
কথা হোৱাত ঠাইসাৰীএ ডু পাই ডেবেবাত কোৱাত চামুগুৰীয়া
বাজাক মাৰি কুঁৱৰীকো চেপি দি চামুগুৰীত মৈদাম বান্ধি থোৱালে।
ভোগ কুৰিদিন। ২৭০ ॥

গোবৰ বজা।—পাচে ভুংখুঙ্গীয়া গোবৰ কোএষক বাজা পাতি
চিকণ গোহাঞিৰ বাৰী ভনীয়েকক কুঁৱৰী পাতি দিলে। এইকথাকে
শৰাইঘটীয়াহঁতে শুনি বুঢ়াগোহাঞিক কলে,—“দেৱে আমাক বাধক।
ডেবেবাই সকলকে মাৰিলে, আমাকো মাৰিব। দেৱকে আমি
বাজা পাতি সেৱা কৰোঁ।” ডাঙ্গৰীয়া বোলে,—“ই অকথা, মহব ^{৬৭}
পিড়া নলৰ কানমাৰিএ নসৱ, বামুণৰ লগুণ শূজে কেনেকৈ বৰ?,”
তথাচ মোৰ একেসঙ্গী ভকত নামকপীয়া গোহাঞিদেৱৰ পুতেক
অৰ্জুন গোহাঞি, তেওঁকে সেৱা কৰাহক।” এইবুলি সোলা সহিতে
উজাই আহি ডেবেবাক ধৰি ধৰলৈ নিদি মাৰিলে। গোবৰ
কোএষকো পৰ্বতলৈ নি পঞ্চতক পোৱালে। ভোগ ডেবমাহ। ২৭১ ॥

অৰ্জুন দিহিঙ্গীয়া বজা।—এওঁৰ পাচত সকদিহিঙ্গীয়া বজা
হল। এক বৎসৰ থাকি বিবোধ লাগিল। শাকবাৰী নাওশালৰ
বাহত চৰাই থাকে কানকুৰীয়া, বগ, কণামুচৰি। তাকে গুলিয়াবলৈ
পুতেক তিপাম চাৰিঙ্গ গোহাঁইদেৱ হুজনা যাই। বাটত লগ পাই
বুঢ়াগোহাঁইক বাট এৰি নিদিলে। এইকথাকে খাতোয়াল চেটিয়াত কৈ
জনোৱাত বাজাই গোহাঁইদেৱসকলক সুধিব খোজাত খাতোয়াল
চেটিয়াই গোহাঁইদেৱসকলত কলেগৈ,—“বুঢ়াগোহাঞে তহঁতক মাৰি-
বলৈ কৈ পঠাইছে।” এইকথা শুনি কান্দি-কাটি স্বৰ্গদেৱত সোধাত
দেৱতা বোলে,—“মিছা, তহঁতক শিকাবলৈছে কৈছে।” তেওঁ

গোহাঞিদেবসকলে নুবুজি ডাঙ্গবীয়া ক চেটিয়াপাত্র চ'ৰাতে শুই থাকোতে মাৰিবলৈ ধৰাত খাতোয়াল চেটিয়াই ডাঙ্গবীয়াত কোৱাত প্ৰকাৰতে ডাঙ্গবীয়া সাৰি ঘৰলৈ গলগৈ। পাচে বেতুয়েলা ফুকন, কলাচু ফুকন, টেপনতলীয়া ফুকন, ককায়েক নাওবৈচা ফুকন, এইহঁতৰে আলটি বজাক বাজি ধৰিবলৈ আহিল। নগৰ সোম্মালেহি। স্বৰ্গদেৱে ডাঙ্গবীয়াৰ লগৰ বহুত মাত্ৰহ আপুনি ভবোয়াল ধৰি কাটিলে। পাচে ক'লা ঘোঁৰা এটিত উঠি ডাঙ্গবীয়া বাঁহগড়ালৈ গল। তালৈকে স্বৰ্গদেৱে ভাল ব্ৰাহ্মণ, মবামবাব মহন্ত, কাটলিপাবাব মহন্ত, কাজ্যন্নন ভট্টাচাৰ্য্য, এইসকলক পঠাই মতাতো নাছিল।

পাচে জোঁৱায়ক বৰপাত্র গোহাঞি, শুইয়েলা বৰগোহাঞি, লাই-খেপেনা সল্লাল গোহাঞি, ইবোবক পঠাই অনেক মই-শপত কালে,— “ডাঙ্গবীয়া ভয় নকৰিব। ডাঙ্গবীয়াক কলা ঘোৰাটিত উঠি থাকিবৰ মই দেখিও অপঘাত নকৰিলোঁ। ভক্তজ্যোহে পাই বুলি। মোত ভয় নাই, কুকুৰা পাখি এটাও ডাঙ্গবীয়াৰ হানি নহই।” পাচে ডাঙ্গবীয়া বোলে,—“সাত্বী স্ত্ৰী এবাব বেখা হলে পৈএকে ভাল দেখেনে? মোব দৈবে যি কৰে। এই বুলি সল্লাল গোহাঞিক কলীয়াবলৈ পঠালে। বৰগোহাঞি বৰপাত্র-গোহাঞিক লগতে থাকিব দিলে। পাচে বৰপাত্র গোহাঞিয়ে বোলে,—“আপৰ মই পুত্ৰ। লগত থাকিলেও হই, নিলগত থাকিলেও হই। মোক শ্বৰাইয়াটলৈকে দিয়ক। ভবা নাওত এবাব তল গলে ছওৰাব তল যাই। মই তাত থাকোঁগৈ।” এইবুলি গুৱাহাটীলৈ গল। পাচে ডাঙ্গবীয়া ছহকি আহি দেৱৰগাঞত ৰৈ সোলাফুকনলৈ কৈ পঠালে,—“মোক ফুকনে নেবিব, উজাই আহক।” এই কথা শুনি বৰফুকনে বুঢ়াগোহাঞিৰে হিত চিন্তি উজাই আহি লগ ললেহি। পাচে স্বৰ্গদেৱে এই কথা শুনি কিৰকিৰিয়া বৰবৰুৱাৰে আলটি দিনাত্ৰলিতে যুদ্ধ কৰিলেহি। সেই যুদ্ধত বহুত লোকজন পৰিবৰ দেখি স্বৰ্গদেৱে বোলে,—“ৰাজক মানিবলৈ বুঢ়াগোহাঞি অহা নাই,

মোক মাৰিবলৈহে আহিছে। তহঁত ৰাজ্ঞ মৰিব নালাগে, ৰণ এৰ।”
 এনে বোলাতে ৰণ এৰিলে। পাচে ক’লা ঘোৰা এটিত উঠি দহুটি
 মানুহেৰে ৰাজ্ঞ আহি গড়গাওঁ নগৰ সোমাই ডিঙিত বজ্জাৱলী পুখি
 এখনি লৈ আছিল। সকগোহাঞিদেৱ কোলাতে আছিল। গোহাঞি-
 দেৱসকলে ৰণ এৰি উজ্জাই গৈ বকতা পাইছিলগৈ। এনেতে বুঢ়া-
 গোহাঞি কলচু ফুকমৰ ভাবধৰা ফুকনক ভিতৰলৈ পঠোৱাত কেকোৰা
 সন্দিকৈৰ ছুই জীয়েক বৰকুঞৰী পৰ্বতীয়া কুঞৰীক ছুই ফুকনে
 অকথা কৰি স্বৰ্গদেৱৰ কোলাৰপবা সকগোহাঞিক গুচাই ডিঙিৰ
 পুখিও গুচাই চকু কাঢ়িলে, পাচে কপালত শিল মাৰি আপুনি স্ত্ৰাণ
 বিয়োগ কৰিলে। গোহাঞিদেৱ দুজনাক ধৰি হিলেবে খুন্দি দাত
 সবাই চকু কাঢ়ি বিহ দি মাৰিলে। ভোগ ১॥ ৫৮সৰ। ২৭২॥

স্বৰ্গদেৱ চুদৈফা পৰ্বতীয়া বজ্ঞা।—এঞেৰে পাচত পৰ্বতীয়া
 বজ্ঞা হল। বজ্ঞা হৈ দিজেত শিলাসাকো বজ্ঞালে। আৰু ৰাজ্ঞা পতা
 বাবে বুঢ়াগোহাঞিক সোণৰ বটা, বাটি, পিয়লা, খিলিকদাৰ, পাল,
 পৰ্বতত খাত, হাতী-ঘোঁৰা, বেটা-বন্দী, যৈনীলৈকো কেকোৰাদোলা।
 পাচে ডাঙ্গৰীয়াই সেৱা কৰি সকলো ওভোভাই দিলে, কিন্তু বেটা-বন্দী
 মাটি বাধিলে। আৰু তিনি বিহুত ডাঙ্গৰীয়াসকলে স্বৰ্গদেৱৰ ছুইজন
 আইকুঁৱৰীদেৱক সেৱা কৰে। চ’তৰ বিহুত বৰজনা আইকুঞৰীদেৱক
 সেৱা কৰিবলৈ যোৱাত “বুপাৰ সেৱা কেনেকৈ সম” বুলি উঠি লৰ
 মাৰিলে। পাচে ডাঙ্গৰীয়া সকল উভতি আহিল। এই কথাৰে
 ডাঙ্গৰীয়া ভালেবেহে স্বৰ্গদেৱলৈ জনালে। ৰজ্ঞা বোলে,—“ফ্ৰহীয়াৰ
 জীয়াৰী, উঠিনো কেলৈ লৰ মাৰিলি ?” পাচে বৰকুঞৰীয়ে ডাঙ্গৰীয়ালৈ
 কলে,—“বুপাই ভাল গোচৰ দিলে, ফ্ৰহীয়া বুলি গালি পাৰিছে।”
 ডাঙ্গৰীয়া বোলে,—“মোৰ কপালে কৰিছে।” এই বুলি থাকি
 আনেকদিনা সেৱা কৰিবলৈ ঘোঁৱাত আইকুঞৰীদেৱে আগতে
 বজ্জাৱলী পুখি এখনি থৈছিলে। পাচে তিনিজন ডাঙ্গৰীয়া সেৱা
 কৰি গুচি আহিল।

বুঢ়াগোহাঞি ডাঙ্গবীয়াৰ ত'ত ফুকনহঁতে সাজ খায়গৈ। মেচা ববৰকরাএ সাজ খাবলৈ নাযায়। “জীএক পৰ্বতীয়া কুঁৱৰী খাটনীয়াৰ দেখিহে মোৰ এখেলে ববৰকরা নাহে।” পাচে ডাঙ্গবীয়াত কলচু ফুকন গোবিন্দ, টেপবতলীয়া ফুকন বাম, দিলিহাল ভিতকরাল ফুকন বেভমেলা, ইহঁতে কলে,—“মেচাই আমাৰ গুৰুঘৰক নিন্দা কৰে।” পাচে ডাঙ্গবীয়াই মউৰ মজুন্দাবৰ হতোৱা স্বৰ্গদেৱত জনালে,—“মেচা ববৰকরাই আমাক ঠাকুৰীয়া ভকত বুলি হাৰে। আক সকলনা চাবিঙ্গীয়া বাজাৰ কুঞৰী, মাজুজনা দেৱতাৰ কুঁৱৰী, দেওধাইৰ জীএক এইসকলৰে গৃহবাস কৰি থাকে। ইয়াক ববৰকরা ভাঙ্গক।” এইবুলি জনাই মেচাক ববৰকরা ভাঙ্গি শলগুৰীয়া বাজাৰো চক্ৰপাণিক ববৰকরা পাতিলে। লকাবাৰীলৈ খেদিলে।

পাচে মেচাৰ জীয়েক পৰ্বতীয়া কুঁৱৰী তেওঁ খাটনীয়াৰ বজাক বাতিয়ে-দিনে লগাই থাকে। বজাৰ পেট ক্ৰমে ডাঙ্গবীয়ালৈ বিষম হল। এই কথাৰে ভূ পাই কলচি ফুকন গোবিন্দ, টেপবতলীয়া ফুকন বাম, ভিতকরাল ফুকন বেভমেলা, এইহঁতে বোলে,—“আমাৰ দশাৰে সকলিহিঙ্গীয়া বজাও পুভেকৰ হতোৱা কটাৰ খোজাত তেওঁকে গুচুৱা হল। পৰ্বতীয়াৰো পেট ভাল নহয়। এওঁক গুচালেহে আমি বন্ধা পৰিম।” এইবুলি ডাঙ্গবীয়াত কোৱাত একোৰূপে ভবতাৰ নলগাত এ তিনি ফুকনে আগলি কলচু ডেকাফুকনৰ লগৰ তামোলকটাৰ হতোৱা বাতি তিনিপৰীয়াত বৈয়ালে। বজাই ডিঙ্গিত হাত দি গুই আছিল। ডিঙ্গিত কোৱ নপৰি হাতৰ আঙ্গুলী এটা কাটিলে। পাচে বুঢ়াগোহাঁইদেৱে বৰচ'ৰাত বহি সোধাত কলচু ফুকনে কলে,—“দেৱ, মই শুনিছো মেচা ববৰকরাই জীএকক এখেলে তেওঁৰ লগৰ যহু তামুলীক পঠাইছিল, সেয়েহে কাটিলে।” পাচে এই কথাৰে আইকুঁৱৰীদেৱে ভূ পাই আগৈএ বাপেকলৈ মানুহ পঠোৱাত পাচে ববৰকরাই ডোমালি নাও এখনিত আগে পাছে ছটা ডোমকৈ জালৰ ভলত সোমাই

ভটিয়াই গৈ সোলাৰ লগ ললেগৈ । ই ঠাইত ডাঙ্গৰীয়াই সোধাত যহু তামুলীয়ে গাত নললে । তেওঁ তাক কুঠাৰেৰে ফালিলে । ছুৱৰী বৰুৱা যহুএ বাতি ছুৱাৰ মেলি দিছ বুলি তাকো কাটিলে, যহু হাজৰিকাকো কাটিলে, আৰু ১০।১২ টা কাটিলে ।

এনে সময়তে জয়ন্তাৰ কছাৰীৰ কটকী অহাত বুঢ়াগোহাঞিদেৱে তুলিছে । মউৰ মজুন্দাৰে কাকত মাতিছে । আৰপৰে বাদসাহৰ বেটা আজমতৰা ঢকাত আছিলে, মঞ্চুৰ-খী নবাব সহিতে । তালৈকে সোলাই মানুহ পঠাই বিনাযুদ্ধে গুৱাহাটী এৰি দি উজ্জাই আহি লাওতলি পোৱাত দদায়েক বাহুলি ডেকাফুকনে বঙ্গালৰ লগৰপৰা আহি লতাশিলতে নাৱত উঠি বহুত গৰিহা বচন বুলিলে, “জুমি বৰবৰুৱাৰ পুতেক হৈ বিনাযুদ্ধে দেশ এৰ, তোৰ কথা মই বাৎসাত কৈছো,—“মোৰ ভতিজা বৰ যোদ্ধাক ক্ষেত্ৰিৱও । এতিয়া তোমাক ওফন্দাই খাবৰ মূৰ মৰিল ।” এনেকৈ বাহুলি ফুকনে কোৱাভো সোলাই শৰাইঘাট এৰি দি উজ্জাই আহিল । পাচে বুঢ়াগোহাঞে বোলে,—“স্বৰ্গদেৱলৈ নজনাএ বৰফুকনে বিনাযুদ্ধে গুৱাহাটী এৰি দিলে । ই কথা ভাল নহয় । মাজতে গড় এটা বান্ধি গা বৰ লাগে ।” আতে চক্ৰপানি বৰবৰুৱাও ভব দিলে । কৌপতীয়া বৰভণ্ডাৰ বৰুৱাই বোলে,—“দেৱ, যদি সিবোৰৰ মন বিষম আমাবো মন বিষম ।” পাচে জাঁজি নদী পাৰ হৈ বুঢ়াগোহাঞি বৰবৰুৱা ছয়ো হজ পাত্ৰি দি গড় বন্ধাইছিলে । সময়ে সময়ে বজাও চাই যায়হি । এই গড়ৰ কথা শুনি সোলাই মিছাকৈএ কৈ পঠালে,—“বঙ্গালৰে কথা হুইছো” বুলি । বিনাযুদ্ধে শৰাইঘাটৰ গড় এৰি দিলে । মহাবজাবো ঠাইকো জনাই পঠালে, বোলে, “বঙ্গাল আহিছে ।”

পাচে বাঁহগড়ীয়া বুঢ়াগোহাঞিকে মোক্ষ কৰি বেতমেলা ফুকন, টেপবতলীয়া ফুকন, মৌ গোহাঞি-ফুকন, লোকজন সহিতে ইসকলক পাঞ্চিলে । ভটিয়াই গৈ লোকজন সহিতে সজাত বলগৈ । সোলাও লোকসহিতে শৰাইঘাট এৰি উজ্জাই আহিল । পাচে বৰফুকনে বুঢ়া-

গোহাঞিদেৱলৈ কৈ পঠালে,—“ডাঙ্গৰীয়া তাতে থাকক । ফুকন-ইঁতক আহিলা সহিতে মানুহখনি মোৰ লগলৈ পঠাই দিয়ক ।” পাচে ডাঙ্গৰীয়াই পূৰ্বৰ সত্যক লৈ কলচু ফুকন, টেপৰতলীয়া ফুকন, বেতমেলা ফুকন, ইবোৰক সোলাৰ লগলৈ পঠাই দিলে । ইবোৰ কলীয়াবৰত সোলাৰ লগ লগতগৈ তিনি ফুকনক ভিতৰত কথা হওঁ বুলি স্মুৱাই নি বন্দী কৰিলে, লগৰ মানুহকো কাঢ়ি ৰাখিলে । পাচে কলচু ফুকনে বাহুত কামুৰি বোলে,—“ডাঙ্গৰীয়াৰ কথাৰে জীমৰণে মৰিলো । সোলাৰ মুৰ মাটিত পেলাবলৈ নাপালে ।” পাচে ডাঙ্গৰীয়া এই বাৰ্তা পাই পলাই আপোন বিলতীয়া গোজলজীয়া বামুণ শইকীয়াৰ ঘৰৰ ধানৰ ভণ্ডাৰত সোমাই আছিল । পাচে সোলা বৰফুকনে ডাঙ্গৰীয়াকো বিচাৰি অনাই বুঢ়াগোহাঞিৰ বাপেক-পুতেককো, টেপৰতলীয়াৰ বাপেক-পুতেককো, বেতমেলা ফুকনৰ বাপেক-পুতেককো, বুঢ়াগোহাঞিৰ ককায়েক নাওবৈচা ফুকনৰ বাপেক-পুতেককো মাৰিলে ।

এই বুঢ়াগোহাঞিৰ মৰণান্তে দিলিহাল দীঘলা ফুকনক বুঢ়াগোহাঞি পাতি জকাইচুকীয়া মানুহ হাজাবো দিলে । পাচে উজাই আহি বজাকনো কোনে কাটিলে ইয়াৰ বিচাৰ কৰি কলচু ফুকনৰ তামোলকটাক পাই তাক কুঠাৰেৰে ফালি তাৰ লগৰ একুৰি-ষোলোটা মানুহ মাৰি বজাক পূৰ্বৰতে ধাপিলে । চামধৰাতে ধৰ কৰি কলীয়াবৰতে শৰাইঘাট পাতি বলগৈ । কিৰকিৰিয়া ভগা বৰবকৱাক গুৱাহাটীয়া ডেকাফুকন পাতি উত্তৰপাৰে চামধৰা গড়ত থৈছিল ।

সোলাই ইঠাইতে স্বয়ং প্ৰবৰ্ষে । বজাই কোনো কথা কলে ভালকৈ নামানে । পাচে বজাই পৰস্পৰে শুনিলে,—“আঙ্গুলী ডোমেই কাটিলে কি হাবীয়েই কাটিলে তান চিন্ন নায় । অণ্ডচি বাজা, মইহে বাজা পাতি ৰাখিছোঁ ।” পাচে সন্দিকৈৰ ছুলীয়া বকৱাক বজাই মাতি নি বহু শপত দি সোণৰ খাক কেৰুৰে কাপৰ এসাজ দি কিৰকিৰিয়া বৰবকৱালৈ কৈ পঠালে,—“মই বঁটা-প্ৰসাদ দিছোঁ,

সোলাক ধবক। মই তেওঁকে ববফুকন পাতিম+” পাচে দুলীয়া বক্ৰাই বটা লৈএ সোলালৈ আঠেএ কৈ পঠালে,—“তেওঁক মাৰিবলৈ ভগা-বববক্ৰালৈ বটা দি পঠাইছে।” পাচে কিবকিবিয়া ডেকাফুকনক বটা দিলত তেওঁ বটা নাৰাখিলে, ওভোতাই দিলে, পাচে দুলীয়া বক্ৰাই দক্ষিণপাবে গৈ সোলালফুকনক কলেগৈ, সোলাই ডেকাফুকনলৈ স্মৃধি পঠোৱাত বাজ-বিশ্বাস দেখি মিছা মাতিলে। এই আপাহতে দুলীয়া বববক্ৰাক ফুকন পাতিলে।

পাচে সোলাই গোহাঞি-পানীফুকনক কলীয়াবৰত ধৈ উজ্জাই আহি সোপাই নৈ পোৱাত বজাদেৱে ছু পাই আমাৰ ফুকন বক্ৰাবে পানীপালত যুদ্ধ কৰাত বহুত সৈন্ত পৰিল। সিংহদুৱাৰৰ কাষেও যুদ্ধ হৈছিল। পাচে সোলা প্ৰধান হৈ অহাত যুদ্ধ জিকিল। পাচে বজাক উলিয়াই আনিবলৈ ভায়েক ভাবধবা ফুকন, আৰু নিচাওএকৰ পুতেক বামধন নাওবৈচা ফুকন, এই দুই গৈ বজাব আগবপবা সোণৰ বটা আনিবলৈ ধৰাত ‘লুখুৰাধনৰ লবা’ বুলি বহুত গাঙ্গি পাৰি সোণৰ বটাতো গোৰ মাৰি সিহঁতৰ গাটলৈ দিলে। পাচে পৰ্বতলৈ নিওতে কাড়ীৰ কোচৰ চাউল এমুঠি খুজি নি খুতকুবীয়াই পেলাই বুলিলে,—“এই দেশত দুৰ্ভিক্ষ ছৰ।” পাচত বজাক ভাতৰ লগত গৰল দি মাৰিলে। ভোগ ৩৭ বৎসৰ। ২৭৩ ॥

স্বৰ্গদেৱ বজ্জধৰজসিংহ লবাবজা।—পাচে চামণ্ডবীয়া সকটিক বজা পাতি মেচা কিবকিবিয়াৰ চকু কাঢ়িলে। চক্ৰপাণিক গুচাই ভাএক মবঙ্গিক বববক্ৰা পাতিলে। ভায়েক ভাতধবাক ববফুকন পাতিলে। আপুনি বাজমন্ত্ৰী হৈ স্বয়ং কাম কৰে। সকটিক বজাই নগৰ ললে মেটেকাত। পাচে সোলাই প্ৰধান হৈ সকলকে ভঙ্গা-পতা কৰে। বাজমন্ত্ৰী বাবৰো কাম সোলাইহে কৰে। দীঘলা গোহাঞিৰ লগত জকাইচুকীয়া মানুহহে আছিল।

একদিন সোলাৰ চাণ্ডৰ তলত ভালুক এটা সোমালত হিলৈঘবীয়া মৌলোনাভ সোণাত বেবা বুলি কোৱাত বোলে, ইয়াৰ চিকিৎসা কি ?

মোলোনাই বোলে,—“বেধাব মানুহ এটা আইলৈ বদলি দিব লাগে।” পাচে ফুকনত ঘেঁগীয়ে সোধাত বোলে,—“মোব সলনি বেধাব মানুহ এটা দিব লাগে।” পাচে বোলে,—“কাক দিবা?” “মাধ বা ভোটাইব এটাক দিব লাগে।” এই কথাকে সিহঁতে শুনি ফুকনক শুই থাকোতেই কাটিলে। পাচে ভায়েক ভাবধৰা পলাই বঙ্গাল সোমালগৈ। বন্দৰ বাজখোৱাক ববফুকন পাতি কলীয়াববলৈ পঠালে। দিহিঙ্গীয়া বাজখোৱাক বববকৰা পাতিলে। পুনৰ ভাবধৰাৰ বাপেক-পুতেক হুইকো কাটিলে। আক বুঢ়াগোহাঞে বাজমল্লীৰ কাম কৰিলে। আক ইঠাইব পৰা মিঠা টেঙ্গা কলীয়াবকীয়া ফুকনহঁতলৈ দিয়াত ফুকনহঁতৰ সন্মানে ববগোহাঞিলৈ ভাগ দিয়াত লানমঞ্জুৰ পুখাও ফুকনক ববগোহাঞে কিলোৱাত ফুকনহঁতে ববগোহাঞি ভাঙ্গি লাইখেপেনা জলাল গোহাঞিক ববগোহাঞি পাতি বজালৈ জনাই পঠালে। বঙ্গালবপৰা পুনৰ ভাবধৰা পলাই আহিলত বাপেক-পুতেকক মাৰিলে। এনেতে লবাবজাব অমঙ্গল হল। দোলাৰ ঢেকৰ ছিগিল, গৰুৰ পেটত ম'হপোৱালি জগিল। এওঁক মাৰি গদাধৰসিংহ দেৱতা বজা হল। ভোগ ২॥ বৎসৰ। ২৭৪ ॥

স্বৰ্গদেৱ গদাধৰসিংহ।—বুঢ়াবজা এবছৰ থাকি বঙ্গালক যুজিছে। সেই যুদ্ধত তাৰ মঞ্জুব-খী যুদ্ধ হাবি পলাল, তাক নাপালে। তাৰ লোকজন হাতী ঘোঁৰা উট বগধি টকা মাল বহুত পালে। ভুটিয়া পাইকেও কাণ-হুকাণকৈ ৰূপ পালে। বঙ্গালক মাৰি একবছৰ থাকি বিহপকৰা ফুকন, দিহিঙ্গীয়া বববকৰাৰ ভায়েক পানীফুকন, নামডঙ্গীয়া ফুকন, চেঙ্গলাই ফুকন, এইসকলক মাৰিলে, যাতো এইসকলে বিবোধ আচৰিলে। আক দীঘলা বুঢ়াগোহাঞিক মাৰি বাজমল্লী লাইখেপেনাক পাতিছে। ববকথা মতা বাবে শেন ভগা-ববগোহাঁইক মাৰিছে। ভুংখাজত বহুদৈ পুখুৰী খানিছে। তাতপাচে পৰ্ব্বতত গোটী দল বান্ধিছে।

ভাবপৰে মহন্তসকলৰ ঠাকুৰীয়া শূদ্ৰবোৰক নামৰপত নি অপঘাত

কৰিছে। ব্ৰাহ্মণীয়াসকলক টকলাইত পাতিছে। জুখালৈ যোৱা
বাটত শিলশাকো ব্যক্তিছে। ছয়ো কাথৰে দ'ল ব্যক্তিছে। আক
ব্ৰাহ্মণ গণক কায়স্থ কলিতা এই চাৰি জাতিক এৰি সকলকে এটা
চক কৰো। কুলি ববচৰাব খোলাত চাউডাঙ্গৰ হতোৱা ভাত বজ্জাই
খুৱালে। আক দক্ষিণপটীয়া। চোট বনমালীদেৱক নানান হুৰ্গতি
কৰিলে। ভকতসকলকো বহুত শাস্তি কৰালে। আক সন্দিকৈ
ববফুকনৰ হতোৱা উমানন্দত দ'ল বজ্জাই মানু সাতগাঞা দিলে।
ৰূপাই দা ধবাই গোচৰ দিয়াত আজাম ফকিবচকু কাড়িছে, পাচত
তাৰ মাহত্ৰ্য ওলালত মাটিমানুহ দি ফকিবক মাতিছে। ববকলাত
নগৰ কৰিছে, ১৬০৮ শক। সাগমেলা যোগীয়ে গোচৰ দিয়াত
বেজদলৈ বজ্জাচকুৱা বৰভণ্ডাব বকৰাব লগৰ গড়-কাথৰীয়া হাটীখন
খোৱা কুলি দেৱলৈ দিলে। নিতাই বববকৰাকো দিলে। বজ্জাচকুৱা
বকৰাহে সাবিল। বাজভোগ ১৪ বৎসৰ। ২৭৫ ॥

হুৰ্গদেৱ কজ্জসিংহ।—এওঁৰে ববপুত্ৰ কজ্জসিংহ দেৱতা বজ্জা হল।
বজ্জা হৈ একবৎসৰ থাকি তেজিত গড় ব্যক্তিছে, ডিমোত পুখুৰী
খানিছে, কাণ্ডনত উচৰ্গিছে। নামডালত শিলাশাকো ব্যক্তিছে। সেই
বৎসবে দ'লো ব্যক্তিছে জয়সাগৰত ৩, বহুনাথৰ ১। একবৎসবেহে
দ'ল সাজ হৈছে। সেই বৎসবেই সেৱাইত মানুহ দি দ'ল উচৰ্গিছে।
বজ্জপুৰ বনগৰ কৰিছে। মানাহা সীমা কৰি যত ব্ৰাহ্মণ আছেমানে
আক সাধু-মহন্ত আছেমানে সকলকো আনিলে। ভেবে মহামহোৎসৱ
কৰিলে। তিনিদিন তিনিবাৰি দান-দক্ষিণা কৰিলে। ভাম, কাহু
শিতল, ঝাৰি, খুৰি, ৰূপ, সোণ, কাপোৰ, বিস্তৰ দিলে। সন্দিকৈ
ববফুকনে বুদ্ধিৰ বলেৰে হিলৈচৰাত মৰ দি নাওবৈচা শিকাই আগলগা
চৰানাও আক পাকত ধবা বহৰি সেন কবি সেৱা কৰিলেহি। এই
ফুকনৰ মৰণতে ছয়ৰাব জয়া ববফুকন হল।

বজ্জা হৈ ১০ বৎসৰ থাকি কছাৰী যুজিছে। ধনশিৰিব বাটে
দিহিঙ্গীয়া ডেকাবকৰাকো মোক্ষ কৰি অনেক ফুকন কৰা প্ৰজাসকল

গৈছিল। কপিলীৰ বাটে ফুলবৰুৱাৰ পুতেক পানীফুকনক মোক্ষ কৰি অনেক গৈছিল। ছয়ো ছৱাবে অনেক প্ৰজা যাবৰ গুনি কছাৰী ৰাজ্য পাট এৰি পলাল। তাৰ গৰু মানুহ অনেক বস্তু আনিলে। ৰাজ্য মাৰি উলটি আহোঁতে পথতে ডেকাবৰবৰুৱা মৰিল। এক বছৰৰ পাচত সেই কছাৰী ৰজাৰ নিমিত্তে জয়ন্তা ৰজাবে বিবোধ হল। পাচে বৰাগী বৰবৰুৱা পাতৰ বৰফুকনে সহিতে জয়ন্তিয়ালে যুদ্ধ কৰি জিনিব নোৱাৰি ভকতধূলি বৰাগীত কৈ ৰাজ্য ৰামসিংহে মিলিলো বুলি বৰবৰুৱালৈ কৈ পঠোৱাত, আমাবো বণ এৰি মিলো বোলাত, জয়ন্তা কছাৰী ছয়ো ৰাজ্য আহি বিশ্বনাথৰ বালিতে সাক্ষাত হোৱাত, ৰুদ্ৰসিংহ দেৱতাই বহুত অলঙ্কাৰ বস্ত্ৰ দি ধাঁপিত-সাঁচিত বুলি মঙ্গুৰ মজুন্দাবৰ হতোৱা চৌখাম কৰাই কছাৰী ৰজাক স্বদেশলৈ বিদায় দিয়ালে। জয়ন্তা ৰজাক বঙ্গপুৰলৈ নিলে, তৈতে মৰিল। মহাৰাজ্য তাৰ প্ৰেতকাম সকলো কৰালে। তাৰ বৰকোঁৱৰক ৰাজ্য পাতি পঠালে।

আৰু বিশ্বনাথত লাইখেপেনা বৰগোহাঞি মৰাত পুতেক কমলা-কান্ত ৰাজমাও বাপেকক সলাল গোহাঞিৰ পৰা আনি বৰগোহাঞি পাতিলে। কেন্দুগুৰীয়া চেংকং বৰপাত্ৰ গোহাঞিক ৰাজমন্ত্ৰী পাতিলে। পৰে নামৰুপীয়া গোহাঁইক নামৰুপলৈ খেদিলে। আৰু পাতৰক বৰবৰুৱা পাতিলে। বুঢ়াদিহিঙ্গীয়াক বৰফুকন পতাৰ পৰাহে বৰবৰুৱাৰ আলখুটাত বৰফুকন বহা হল। আগে বৰফুকন ভিতৰুৱাল ফুকনৰ খুটাতহে বহিছিল।

ইয়াৰ পৰে বঙ্গাল মাৰিবলৈ অশ্বৰৰ ৰাজ্যলৈ, বেহাৰৰ ৰূপনাবান্ধণ ৰাজ্যলৈ, মিত্ৰ কৰি কথা দিলে,—“মোৰ সহায় হৈ ভাটিৰ ঙালবপৰা ভৰ দিব, মই দিল্লি উঠাই দিম। তেওঁ ৰাজ্যনাও মোক দিব নেলাগে।” পাচে অশ্বৰৰ ৰাজ্যই সকলো হিন্দুৱান ৰাজ্যলৈ কথা দি মিলাই ৰজালৈ কৈ পঠোৱাত মহাৰাজ্যও দিল্লীলৈ সমুখাই বৰজনা গোহাঁইদেৱক যুৱৰাজ পাতি চাৰিজন্য গোহাঁইদেৱৰ আৰোৱানব

ওপবত গিলিপ দিলে । পাচে ডকলা, মিবি, মিছিমি, কছাৰী, জয়ন্তা সকলোএ মিলি ১,২০,০০০ হাজাৰ গোট-লৈখে মানুহ লৈ বৰগোহাঞি, বাজমাও বাপেক বুঢ়াগোহাঞি খামপাট, বৰপাত্ৰ চেংকং, বববকৰা ববাগী, এইসকল সহিতে ভটিয়াই কালশিলা বাহৰ পোৱাত সন্দিহৈব সকমাহি কুণ্ডবীদেৱৰ গোহাঞিদেৱ এটি হল । পাচে স্বৰ্গদেৱে কিছুদিন থাকি চলকব কবি থাকে । কোনোবাই কুকৃত্য কৰাত গুৱাহাটীতে স্বৰ্গী হল, ১৬৩৬ শকৰ ভাদ্ৰ মাসত । বাজভোগ ১৯ বৎসৰ । ২৭৬ ॥

স্বৰ্গদেৱ শিবসিংহ ।—পুতেক ববজনা বজা হল । পাচে উজাই আহি গড়গাওঁ পাই পাতৰক ববফুকন ভাজি ছৱৰাৰ বিজয়ক ববফুকন পাতিলে । পাতৰ ববফুকন বৰখছ ওলাই মৰিলত ১২ পুতেকক নামকৰণলৈ নিলে, পাচে আনি ভুংখাজত ধলে । পৰে শিকৰিমৰ উঠি শিবসিংহ নাম ললে । ধাইৰ আলি বান্ধিলে । গায়নৰ জীৱনী কুল প্ৰধান হৈ বববজা নাম দি ছত্ৰ দিলে, মোহৰ মাৰিলে । বৰপাত্ৰ মৰিলত পুথায়েকক ৰাজমন্ত্ৰী পাতিলে । এওঁৰ মৰণান্তে কালুগঞা হৈনাথক ববগোহাঁই পাতিলে, ৰাজমন্ত্ৰীও পাতিলে । নামডাঙৰ কোথবত পুখুৰী খানি বিষ্ণু, শিৱ, গোসানীৰ, ৩ দ'ল বন্ধালে । পৰে কালুগঞাক বৰগোহাঞিবৰবা বৰপাত্ৰ পাতি ৰাজমন্ত্ৰীত ৰাখিলে । আৰু অৰীতীয়া কেতবোৰক ধৰি আনি লৰিমপুৰীয়াকে আদি কবি বহুতক কাটিলে । ববাগীক বকৰা ভাজি বুঢ়াফুকন বকৰা হল । আৰু বকতিয়ালৰ ৰূপচক্ৰক বববকৰা পাতিলে । আৰু মোৱামৰা শিলিখা-ভলীয়া মহন্তকে আদি কবি গোপালৰ পশুব সকলো মহন্তক গোসানী সেৱা কৰাই মহৰ তেজ গাত ঘহিলে, প্ৰসাদ খুৱালে । মটকৰ আদি বীজ সেৱে হল ।

ববৰাজাৰ মৰণান্তে ভনীয়েক জ্যোপদীক সলাল গোহাঞিব বমানাথৰ ফালৰ ছই পুতেকক বাপেকৰ হাতত থৈ তেওঁক ববকুণ্ডবী পাতি অখিকা নাম দিলে । দিখৌৰ সিপাবে পুখুৰী খনাই ৩ দ'ল

বন্ধালে। কালুগাঞত দুই দ'ল বন্ধালে। চটাইআলিত বাজমাওদেৱে বন্ধালে এক দ'ল। পাচে বৰজনা গোহাঞিদেৱে মোমায়েক দানহ ফুকনেবে বদমচলহত কৰা শুনি দানহ ফুকনক মাৰিলে। মেচাঘৰৰ পুখুৰী হিন্দুমতে পুনৰ উৎসৰ্গি সেবাইত মানুহ দিলে। বজ্জপুৰ নগৰত চাৰিঘৰ পকি কৰালে, থকাঘৰো পকিকৈ ললে। বজ্জঘৰ কৰালে। গুৱাহাটীত কামাখ্যাৰ নাট মন্দিৰটো ইটাৰে বন্ধালে, অৰ্থক্ৰান্তৰ দ'ল বন্ধালে, দীৰ্ঘেশ্বৰীত দ'ল বন্ধালে। অম্বিকা কুঞৰী মৰণাস্তে কালুগাঞা বৰপাত্ৰত ঘৈণী এনাদৰীক আনি বৰকুঞৰী পাতিলে। পৰে স্বৰ্গদেৱ ১৭৬৬ শকত স্বৰ্গী হল। ভোগ ৩০ বৎসৰ। ২৭৭ ॥

স্বৰ্গদেৱ প্ৰমত্তসিংহ।—এওঁৰ মৰণাস্তে চাৰিজীয়া গোহাঞিদেৱৰ ৰাজা হল। কালুগাঞাক বৰপাত্ৰ ভাঙ্গি খেদিলে ওদালগুৰীলৈ, পৰে মৃত্যু হয়। বৰপাত্ৰ দিহিঙ্গীয়া লৰাটি ঠানুনাথক বৰগোহাঞি ভাঙ্গি চটাইআলীয়া খাংচেঙ্গক বৰগোহাঞি পাতি ৰাজমন্ত্ৰী পাতিলে। গৰ্গাঞৰ বৰছৱাৰ চূণপোড়া ছৱাৰ ইটাৰে ঘৰ কৰালে। দাবিকা ছৱাৰবপৰা ভিতৰ ঘৰটি ইটাৰে বন্ধালে। আৰু গুৱাহাটী কজেশ্বৰত, শুক্ৰেশ্বৰত, নীলাচলত দ'ল বন্ধালে আৰু বিশ্বনাথত খাপনা দ'ল বন্ধালে। বিশ্বনাথত ছমাহ আছিলগৈ। পৰে উজাই আহি স্বৰ্গী হল। ৰাজভোগ ৬৪ বৎসৰ। ২৭৮ ॥

স্বৰ্গদেৱ ৰাজেশ্বৰসিংহ।—এওঁৰে ভায়েক ৰমানাথ গোহাঞিদেৱক ৰজা পাতিলে। ৰজা হৈ ককায়েক বৰজনা গোহাঞিদেৱক নামকপালৈ খেদিলে। পৰে শিঙ্গবিঘৰ উঠি ৰাজেশ্বৰ সিংহ নাম ললে। বজ্জপুৰ গড়গাওঁত ভস্মাতলব ছটা পকি কৰালে। বজ্জচোৱা দ'ল বন্ধালে। গুৱাহাটীত মণিকৰ্ণেশ্বৰত বশিষ্ঠত দ'ল বন্ধালে। আৰু মণিপুৰীয়া ৰাজা কাছাৰী ৰাজ্যৰ মন্দিকাৰী দুয়ো কীৰ্ত্তিচন্দ্ৰ বৰবৰুৱাৰ দ্বাৰে আহি সেৱা কৰিলে। পাচে খাংচেং বৰগোহাঞি মৰিলত ভায়েক মুমলীক বৰগোহাঞি পাতি ৰাজমন্ত্ৰীও পাতিলে। এওঁৰ মৰণাস্তে

লেচেঙ্গিয়াল ববটোক বাজমন্ত্ৰী পাতিলে। আৰু গুৱাহাটীলৈ গৈ উত্তৰপাৰে ববনদীৰ কোথত বাহৰ কৰি আছিলে। তাতে থাকি সকলো দেৱালয়ত সেৱা কৰিলেগৈ। উজ্জাই অহাত বাটতে কেন্দু গুবীয়া ববপাজ্জ মৰিল। এওঁৰ পাচতহে লেচেঙ্গিয়াল হৈছে ববপাজ্জ গোহাঞি। পাচে অনেক ছুট লোকে মন্ত্ৰণা কৰি বববকৱাক গাৰ্হিত বা'ত বৈয়ালে। পাচে সোধপোচ কৰি বতিকাস্তক কুঠাবেৰে বুকু কািলিলে, খঙ্গীয়াৰ সনাইক মাৰিলে, ঢেকিয়াল বকৱাক শালত দিলে। দেৱবগাঞত দ'ল বন্ধাই উচৰ্গিবলৈ নাপালে। এনেতে দেৱবগাঞতে স্বৰ্গী হল। ভোগ ১৯ বৎসৰ। ২৭৯ ॥

স্বৰ্গদেৱ লক্ষ্মীসিংহ।—১৬৯১ শকৰ জ্যেষ্ঠ ২০ দিন যাওঁতে দেৱবগাঞৰ বাহৰত কালশিলীয়া গোহাঞিদেৱ বজ্জা হল। ককায়েক বজ্জাদেৱৰ শবীৰ শিমলুগুবীত খৰি দিলে। পাচে মাজ্জনা গোহাঞিদেৱ সকজ্জনা গোহাঞিদেৱক নামকপলৈ খেদিলে। ৬ মাহ থাকিলত আঘণত বাঘ মৰাণে বাজ্জাক খেদি পাট লৈ বমাকাস্তক বজ্জা পাতি লক্ষ্মীসিংহ দেৱতাক বৰদ'লত ধলে। পৰে বমাকাস্তক ধৰিব খুজিছে বুলি ভামুলীজনা বৰফুকনৰ বহতাই গোচৰ দিয়াত ববগোহাঞি, বুঢ়াগোহাঞি, ববফুকন, তিনিও জনাক কাটিলে। ইয়াৰ আগে খুটিপোতাত কীৰ্ত্তিচক্ৰ বববকৱাক শালত দিলে। পুতেক ডেকাবকৱা, ঢেকিয়াল ফুকন, খনিকৰ বকৱা, হাবিয়াল বকৱা, ঠাসু ডেকাকে, আদি কৰি সকলকে বজ্জপুৰৰ ববছৱাবৰ মুখৰ ঘোৰাশালৰ কোথতে কাটিলে।

পৰে আমাৰ লোক মৰাণৰ উপজ্জৰত বব নোৱাৰি গাভক-পুতেক নাওঁৰৈচা ফুকনৰ বাৰীতে আলচি মৰাণক ধৰিবলৈ যোজ্জ হোৱা খাংচেক ববগোহাঞিৰ পুতেক বাইলুঙ্গ ববগোহাঞি ১, ঘৰাম বুঢ়াগোহাঞি ১, মৰাণৰ ববপাজ্জ ১, ভঙ্গসেন বববকৱা ১, গাভক পুতেক নাওঁৰৈচা ফুকন ১, ববগোহাঞি বিলতীয়া কলিতা ফুকন ১, যাদ ভামুলীৰ বামফুকাই ১, এইহঁতে সহিতে আলচি বাঘক ধৰি মাৰিলে।

ব্রহ্মাকাঙ্ক্ষক বেটবাধীৰপরা ধৰি আনি মাৰিলে। খোবাক মাৰিলে।
মৌল্যামবাৰ মহন্ত চতুৰ্ভুজক মাৰিলে।

পাচে বজা এই বাইলুঙ্গ বনগোহাট্ৰিক ৰাজমন্ত্ৰী পাতিলে। গবে
বনগোহাট্ৰিক গোচৰ দিয়াত জেচেদিয়াল বনপাত্ৰৰ ককায়েক চাক-
গোন্ধোলা ন-ফুকনক মাৰিলে। পৰে শদিয়াখোৱা নন্দলালক নাড়াই
কটাক্ত মনপাত্ৰক পঠাই বণ কৰাই জিকিলে। কিছুদিন থাকি
ডডলেনে খৰখৰুৱাব তিনি ভায়েকক, নিয়াশোনা ফুকন, বগা ডেকাক,
ভুলুকা চেঙ্গাব চেফিয়াল বৰুৱাক কলিতাই লগাই মৰালে। নান্তি
গোহাট্ৰিকদেৱক কাটিলে। আকবা ভকবা গোহাট্ৰিক জুজনাৰ চকু
কাটিলে। শিৱবিষৰ উঠি লক্ষ্মীসিংহ নাম লগে। কলিতা ফুকনক
খেদিলে, উত্তৰত বণ কৰাত তাক কাটিলে। বৰদহাত ধকাত দাক্ষ্য-
বচনৰে জৰ্বাৰিষে আপাহ পোৱাত কাকতিয়াৰ শিৱক লক্ষ্মীয়া ফুকন
পাতিলে। নগাক মজুমদাৰ পাতিলে। পৰে দেৱবগাট্ৰিক ক'ল
উচৰ্গিলে। জেৰেঙ্গাত পুখুৰী খনাই দ'ল বন্ধালে। ফুলনিধাৰীত
ক'ল বন্ধালে। আলিকেকুৰীত ৰাজমাওন্দেৰে ক'ল বন্ধালে। মৰাগৰে
ধুক কৰি বুঢ়াগোহাট্ৰিক জিকি দেৱা কৰিলেহি। ইয়াৰ পৰে
কলিকতাৰ পৰা বৰদাহাবে দি পঠোৱা কাকত উকীল নগা মজুমদাৰে
ভুলি কাকত মাতিলে। পৰে চুটিয়া চবাইৰ জগৰত মহন্ত মাৰুহ
মাৰিলে। ইয়াৰপৰে কিছুদিন থাকি ১৭০২ শকৰ পৌষ সংক্ৰান্তিৰ
দিনা সৰ্গী হল। ৰাজভোগ ১১ বছৰ। ২৮০।

স্বৰ্গদেৱ গোবীনাথসিংহ।—তান পুত্ৰ গোবীনাথসিংহ দেৱতা বজা
হল। আমৰ দিনত আদাবৰীয়া মনৰকৰাই লগাই বাইলুঙ্গ বন-
গোহাট্ৰিক পৰ্কৰীয়া কুএৰীএ তোলা লৰাটি ৰাজা পাতিব ধৰিছে বুলি
কোৱাত বাইলুঙ্গ বনগোহাট্ৰিক চাবি ৰাপেক-পুত্ৰকক কাটিলে।
মনপাত্ৰক ৰাজমন্ত্ৰী পাতিলে। আৰপৰে বৰবকৰাই পৰ্কৰীয়া
গোহাট্ৰিক উপদেশ লব দিয়াত বৰবকৰা ভাঙ্গি নামতিয়ালক
বৰবকৰা পাতিলে। পৰে বহাগৰ ২ দিন গতে শিৱসিংহ উঠি

মোহক মাৰি: গোবীনাথসিংহ নামে ললে। নগা মজুন্দাবক কুনমিনা-
কুনশ্বৰো বটা: দিলে।

মোৱামবীয়াই শিঙ্গবিধকত জুই দিলে। ষষ্ঠম বুঢ়াপোহাঞে
বণ: কৰি বৰফুকনে সহিতে মোৱামবীয়াক খেদি বজপুৰ মোকোলাকে।
বহুত মোৱামবীয়া মাৰিলে। সেই আপাহতে ৰাজমন্ত্ৰী গোহাঁয়ে
আদাববীয়া বকৰাৰ চাৰি পুত্ৰকৰ চকু কাটিলে।

কন্দুকাগৰৰ পুখুৰী উৎসৰ্গিলে। আলিকেকুৰী নাফুকৰ দাল পুখুৰী
উৎসৰ্গিলে। আদাববীয়া বৰবকৰাৰ ঘৰলৈ আহা-যোৱা কৰা বটভ
স্বৰ্গদেৱক ধৰিব খোজাত ভূপাই তেলত ভাজিলে সোণাবী চাউডাল
ইত্যাদি ১২ মানুহ। আৰুপৰে শদিয়াত নাড়া বৰ কৰি জ্বিকিলে।

আবপকে গড়মূৰৰ কাহৰ পৰা উত্তৰলৈ গৈ নবোৱা মহাজনক
বিপত্তি কৰিলে। পাব হৈ আহাত স্বৰ্গদেৱে বৰ ভয় খালে। আবপকে
ফোটা ডেকাৰ জীৱকক বিয়া কৰাই অনেকক বটা-বাহন দি
আমদ উৎসৰ কৰিলে।.....মোৱামবীয়া মিলি ডকলা-বহুতাবে বণ
কহাত: মৰাশিখোৱা দিহিঙ্গীয়া ফুকন পৰিল। পকে বৰপাত্ৰগোহাঁঞি
গুৱাহাটীয়া দিহিঙ্গীয়া সৈতে গৈ ইবোবক ভকাই গড়মূৰেদি পাব হৈ
সত্ৰ ববখনৰ বহুত ভকত: কাটি সত্ৰ জুই দিলে। সকসত্ৰীয়াই
মোৱামবীয়াক পাব কৰা আপাহত: সেই সত্ৰ নুপুৰিলে। তাৰ মহন্ত
পীতাম্বে সিহঁতৰ লগ ললত বহুত মানুহ সিহঁতৰ হস। আউনীআটী
দক্ষিণপাটকে মোক্ষ কৰি মাজালিক সত্ৰবোৰ পুৰি মত্ৰে-মত্ৰে বহুত
ভকত কাটিলে। পকে দিহিঙ্গ পাব হৈ সোনাই নৈ পোৱাত বুঢ়া-
গোহাঁঞি, নাওঁবেচা ফুকন, চোলাধৰা ফুকন, খাৰঘৰীয়া ফুকন; ইত্যাদি
অনেকক যুদ্ধলৈ পঠোৱাত মোৱামবীয়াক দেখিয়ে লৰ মাৰিলে।
পাচে: নহুৱাবৰ মুখেতে অনেক আবচনীয়া বাক্য স্বৰ্গদেৱক বুলি মাঘৰ
বিহু খাওঁ বুলি উভতি আহিল। পাচে: আমাৰ নামতিয়াল বৰবকৰাই
নগৰক ইটাৰ চাৰিও গড়ৰ বাজে কাঠৰ তিৰিতবগীয়াটক গোজ মৰাই
বাহুখিচিলিঙ্গি কেটেলা লোৰ সিঙ্গী সিটি দি সৈত্ৰবে আহিল।